

נדרים ס

משה שווערד

1. ספר עינים למשפט [נט]:

קונמות מצוה לאיתשולי, ר"מ פי"ג מה' נדרים

ומ"ש דקונמות מצוה להשאל לפ"ד המגלת אסתג שעל
סה"מ שורש א' דבכל מקום שנוכר מצוה הוא מה"ת ה"ה הכא,
אלא שהרבה ילה"ק על כלל זה וכמ"ש במק"א, אך כאן הרי כ'
הר"מ בסו"ה נדרים שהוא שלא יהא מכשול לפניו, וי"ל שהוא
רק דרבנן, ולפ"ד הר"מ פשוט שלא שייך לברך על ההיתר אע"פ
שהיא מצוה ואפי' דרבנן כיון שאינה מצוה עצמית רק כדי שלא
יכשל, (ובגליוני הש"ס מסתפק בזה אם יברך וע"ש), ובלא"ה
לפי הכללים שנתן הגר"א (באו"ח סימן ח סק"ב) והוא מד'
הרשב"א וש"ר: א, כל מצוה שאין בה מעשה כהשמטת כספים,
ב, שאינו תלוי רק בו משא"כ צדקה שמא לא יקבל העני, ג,
מצוה הבאה ע"י עבירה וע"ש, וה"ה בנד"ד שאין בו מעשה ואף
לא דבור, והחכם הוא המתיר ועליו אין מצוה, ותלוי גם ברצון
החכם שיודק לו ויתירו, ושכא ע"י עבירה עצם הנדר, הרי
כולחו איתנייהו בית, ובנודר בעת צרה או לדבר מצוה כגון
ללמוד (ער"ן להלן ס ע"ב) דליכא עבירה, הרי ליכא מצוה
להשאל וכמ"ש"ל ול"ש ברכה, שו"ך בשבלי הלקט (סימן שיז)
שיש מברכין על התרת נדרים בעיות"כ והוא חולק ע"ז וכ'
שהוי ברכה לבטלה, וכ' שאינה מ"ע הטעונה ברכה אפילו
מדבריהם אלא רפואה שניתנה התורה לאיולתו של אדם הרגיל
בנדרים דכתיב יש בוטה כמדקרות חרב ולשון חכמים מרפא
ע"ש.

2. תלמוד בבלי מסכת שבת דף יז/ב

אמר שמואל אף גידולי תרומה תרומה בו ביום גזרו מאי טעמא אמר רבי חנינא גזירה משום תרומה טהורה ביד
ישראל אמר רבא אי דחשידי להכי אפרושי נמי לא ליפרשו (אלא אמר רבא ישראל) כיון דאפשר למעבד חטה
אחת כדשמואל ולא קעביד הימוני מהימני אלא גזירה משום תרומה טמאה ביד כהן דילמא משהי לה גביה ואתי
לידי תקלה:

3. רש"י על שבת דף יז/ב

גידולי תרומה - אם זרעה, ואפילו דבר שזרעו כלה, כגון תבואה וקטנית:
תרומה טהורה ביד ישראל - ועינו צרה ליתנה לכהן, וזרעה לבטלה מתורת תרומה:
אי דחשידי להכי אפרושי נמי לא ליפרשו - אלא חטה אחת מן הכרי, כדשמואל, ומדאפרשו שמע מינה לא
חשידי:
משום תרומה טמאה ביד כהן - שאסורה באכילה, ובא לזרעה, וגזור שתהא בשמה הראשון, והרי היא תרומה
טמאה, דחיישינן דילמא משהי לה עד זמן זריעה, ואתי למיכל בטומאתה:

4. תוספות הרא"ש מסכת שבת דף יז עמוד ב

גזירה משום תרומה טמאה ביד כהן. [1] פרש"י שגזרו שתחזור להיות תרומה טמאה, והא ליתא דאמרינן בההיא דפסחים פרק כל שעה שתילי תרומה טמאה טהרו מלטמא ואסורין מלאכול ופריך מאחר דטהרו מליטמא אמאי אסורים לאכול ומשני מאי אסורים לזרים אלמא לכהנים שריא, [2] ומ"מ הועילו בתקנתם כיון דלא חזרה למהוי חולין ואין בה אלא [ריוח] מועט לא משהו לה גבייהו.

5. חדושי רע"א על נדרים דף ס/א

גמ' הטבל גידוליו מותרין. קשה לי הא בטבל ל"ש דגדוליו יבטלו דהא טבל בכ"ש והוי כמו נדרים דגדוליו גידולין אסורין דאין לו ביטול דהוי דשיל"מ וה"נ טבל וצ"ע.

6. רא"ש (פירוש לש"ס) מסכת נדרים דף ס עמוד א

[1] רביא דרבו גידוליו על עיקרו דמותר קמ"ל. דהא דאסור גידוליו גידולין בלא רבו אבל רבו אפי' גידולין מותרין דגידוליו היתר מעלין את האיסור:

7. הר"ן מסכת נדרים דף נט עמוד ב

ה"ג התם [2] דלא רבו גידולין על עיקרו הכא דרבו גידולין על עיקרו - כלומר כי אמרינן גבי טבל דגידוליו גידולין אסורין מיירי בשלא רבו גידוליו גידולין על העיקר דהיינו גידולין אבל הכא גבי בצל של תרומה מיירי כגון שרבו גידוליו גידולין על הגידולין ...

8. שיטה מקובצת על נדרים דף ס/א

יש מי שגורס ריבויא דרבו גידוליו על עיקרו דמותר קא משמע לן. ומפרשינן דהא דתנן הטבל בדבר שאין זרעו כלה גידוליו גידולין אסורין הני מילי הזרע בעצמו הגדל מן הגידולין שהוא העיקר והחושב שבו אבל הגידולין שרבו ממנו מותרין והיינו דאתא רבי חנינא לאשמועינן. הרשב"א ז"ל:

9. תפארת ישראל [יכין] מסכת נדרים פרק ח משנה א

(א) קונם יין שאני טועם היום. ה"ה אמר יום זה [1] ויין לדוגמא בעלמא נקט:

10. חתם סופר על נדרים דף ס/א

קונם יין שאני טועם. הא דלא תנן סתמא קונם שאני טועם, משום דא"א להיות בלי טעימה חדש שנה ושבוט, ושלא אוכל בשר נמי א"א שיהיה הנדר בלי איסור שאוסר על עצמו קרבן פסח, [2] אבל יין אפשר ד' כוסות בשארי משקים היכא דהוה חמר מדינה דיליה.

11. שיטה מקובצת על נדרים דף ס/א

פירש הנודר סתם באיזה חפץ יאסר ועתה מפרש הנודר סתם באיזה זמן יאסר קונם יין שאני טועם היום. [3] דרך העולם לפרוש מיין שמביא יללה לעולם להכי נקט יין. הרא"ם ז"ל:

12. רמב"ם יד החזקה הלכות נדרים פרק י

(א) הנודר או הנשבע שאיני טועם היום אינו אסור אלא עד שתחשך שאיני טועם יום אחד אסור מעת לעת משעת נדרו לפיכך הנודר שאני טועם היום אע"פ שהוא מותר משתחשך לא יאכל משתחשך עד שישאל לחכם גזירה שמא ישבע פעם אחרת יום אחד ויאכל משתחשך שהרי אין כל העם יודעים הפרש שבין זה לזה:

(ב) נדר שאני טועם יום הרי זה ספק ואסור מעת לעת כאומר יום אחד ואם אכל אחר שחשיכה אינו לוקה שאני טועם שבת זו הרי זה אסור בשאר ימי השבת וביום השבת והרי הוא מותר מאחד בשבת שאני טועם שבת אחת הרי זה אסור שבעה ימים מעת לעת אמר שבת סתם ולא פירש לא אחת ולא זו הרי ספק ואסור שבעה ימים מעת לעת ואם אכל אחר שבת אינו לוקה כמו שבארנו:

13. חתם סופר על נדרים דף ס/א

והרמב"ם כתב גבי יום ושבת שלא אטעום סתם וגבי חדש שלא אשתה סתם וגבי שנה שלא אוכל בשר וגבי שבוע שלא אשתה יין. ועמד על זה ברלב"ח (דף כ' ע"ג), ע"ש. ולהנ"ל י"ל בבבא דיום ושבת נקט שלא יאכל סתם שאפשר שלא יאכל שבת אחד פחות קצת, עיין לשון הרמב"ם פ"ה משבועות הלכה כ', וה"נ אפשר שנשבע באמצע היום אחר שכבר אכל ואסר על עצמו עד שבת אחד תחילת היום. ואפי' אי בעי הרמב"ם משעה לשעה ולא רק היקף אחד, עיין ר"ן ועיין תשובת רשב"א בזה סי' תר"נ דלא ס"ל כהר"ן, סגי ליה הכא. דבהלכות שבועות אמרו דלא יאכל ז' ימים לילה ויום כדרך המתענים, אבל אם אכל חצי היום יכול לעמוד בלי אכילה עוד ששה ימים ומחצה דהיינו שבת א' מעל"ע ובחדש כתב שלא אשתה סתם שאם אוכל אדם אניגרון ואכסיגרון ופירות המלחחים יכול לעמוד בלי שתיה חדש ימים. ואי משום קידושא ואבדלתא יכולים אחרים להוציא י"ח, וגבי שנה נקט בשר דאי אפשר לחיות שנה בלא שתיה על אופן הנ"ל, אבל בלי בשר יכול לחיות ומשכחת ליה בהיתרא שנדר בי"ט א' של פסח אחר אכילת פסח ואסור מיום ליום עד התחלת ליל פסח לשנה הבאה ולא מעת לעת. ועוד האי אפילו מעת לעת משכחת כשאכל פסחו תחילת הלילה ואסור בבשר עד קודם חצות לשנה הבאה. אבל לאסור על עצמו בשר לשבוע א"א בהיתר משום קרבן פסח, לכן נקט בשבוע שלא אשתה יין ואי משום ד' כוסות אפשר בשארי משקין היכא דהוה חמר מדינה גבי דידיה, כנלע"ד:

14. שו"ע יו"ד סימן רב

(ב) אמר: ביום שאעשה דבר פלוני לא אוכל אותו היום, דינו כהיום שמותר בלילה. ואם אמר: אותו היום ולמחרתו, אסור אותו היום ומחרתו ולילה שבינתיים:

15. הר"ן מסכת נדרים דף ס עמוד א

שבת זו - [1] אם נדר באחד מימי השבוע אסור בכל ימי השבוע ויום שבת עצמו בכלל איסור של שבוע שעבר דכי אמרי אינשי שבת זו דעתייהו על ימי החול הבאים ועל יום השבת.

16. שערים מצויינים בהלכה

שבת זו אסורה בכל השבת ושבת לשעבר. פי' הר"ן אם נדר באחד מימי השבוע, אסור בכל השבוע, וגם השבת בכלל האיסור של השבוע שעבר. ובשו"ע (יו"ד סי' רכ ס"ג) כתב בזה"ל, קונם יין שאני טועם שבוע זו, אסור עד תשלום כל השבוע, ויום שבת הבא אסור ג"כ. וכתב בטור"ז (סק"ב) דדוקא אם אמר בלשה"ק, אבל אם אמר בלשון אשכנז די וואך אין יום השבת בכלל, דלשון זה משמע כמו ימות החול בלשה"ק. והנקודת הכסף חולק על זה, שאין לחלק בין לשה"ק ללשון אשכנז. וביד שאול (אות ז) מכריע כדברי הטור"ז.

17. רש"י מסכת נדרים דף ס עמוד א ד"ה והשבת שעברה

והשבת שעברה - [2] כלומר [ו] בשבת שהוא עומד בה, ולהכי קרי ליה שעברה לפי שהשבת זה אינו מתחשב אחר ימים הבאים אלא אחר ששת ימים שעברו.

18. חדושי הרשב"א על מסכת נדרים דף ס/א

ויש מפרשים כגון שהיה עומד ביום שבת עצמו ואמר שבת זו אסור בכל השבת, והשבת עצמה שעברה ג"כ אסור בכלל נדרו, ואותו יום השבת הוא קורא שבת שעברה, וכן אם עמד ביום החדש הראשון ואמר חדש זה כל החדש הבא אסור, ויום החדש בעצמו אסור בכלל החדש הבא, ואע"ג דאינו מכלל חדש הבא אלא תשלום החדש שעבר:

ואינו מחזור בעיני כלל, דכיון שהוא עומד ביום השבת ואמר שבת זו מפני מה אתה אסרו בשבת הבאה כלל, אדרבה לא היה לנו לאוסרו אלא באותו יום השבת בלבד שהוא עומד בו, וכענין שאמרו במודר הנאה מחברו לשנה, דתניא בפ"ק דמסכת ר"ה (יב, ב) באחד בתשרי ר"ה לירקות ולמעשרות ולנדרים, ואמרינן לנדרים למאי הלכתא, כדתניא המודר הנאה מחברו לשנה מונה י"ב חדש מיום ליום, ואם אמר לשנה זו אפי' לא עמד אלא בעשרים ותשעה באלול עלתה לו שנה. ועוד דהיאך אפשר שיהא חמור יותר האומר שבת זו מן האומר שבת אחת, דבשבת אחת אינו מונה אלא היקף אחד דהיינו ז' ימים בלבד, והאומר שבת זו יהא אסור ח' ימים...

19. רש"ש על נדרים דף ס/א

שם יום אחד כו' אסור מיום אל יום. נ"ל משום דבנדרים הולכים אחר לשון בנ"א. אבל בל"ת אינו רק עד שתחשך. וראיה לדבר אותו ואת בנו דכתיב בו יום אחד ודינו כמבואר ביו"ד סי' טז ס"ד:

20. הר"ן מסכת נדרים דף ס עמוד א

ואם אמר יום אחד שבת אחת וכו' אסור מיום ליום – כלומר היקף אחד וביום אחד אסור מעת לעת.

21. רמב"ם יד החזקה הלכות נדרים פרק י

(ג) שאני שותה חדש זה אסור בשאר ימי החדש אבל ביום ראש חודש יהיה מותר אע"פ שהיה חדש חסר שאני טועם חדש אחד אסור שלשים יום גמורים מעת לעת נדר חדש סתם אסור שלשים יום מעת לעת מספק:

22. חתם סופר על נדרים דף ס/א

חדש אחד. כתב הרמב"ם שלשים יום. וכתב ריטב"א דרוב חדשים מלאים. והוא תמוה ועיין כתובות (עא ע"א) תוס' ד"ה רבי יהודה וכו'. ועיין מ"א סי' של"ט, והוא מש"ס מגלה (ה ע"א) דימים אתה מונה ולא שעות, וכיון שכל חדש כ"ט י"ב תשצ"ג א"כ אסור עכ"פ עד רגע תשצ"ג וכיון שאי אתה מונה שעות צריך להשלים כל היום ורק מיעוטא דמיעוטא משכחת שיהיה תשלום תשצ"ג עם תשלום היום מ"מ אסור עד סוף שלשים משום דרובא הכי הוא. כן נ"ל לפרש, וצ"ע. ועמ"ש ש"ך סי' ר"כ ס"ק י"ג בזה:

23. רמב"ם יד החזקה הלכות נדרים פרק י

(ד) שאני אוכל בשר שנה זו אפילו לא נשאר מן השנה אלא יום אחד אין אסור אלא אותו היום וביום ראש השנה מותר וראש השנה לנדרים הוא יום ראש חדש תשרי שאני אוכל שנה אחת הרי זה אסור שנה תמימה מיום ליום ואם נתעברה השנה אסור בה ובעיבורה שאני אוכל שנה הרי זה אסור שנה תמימה מיום ליום מספק כמו שבארנו:

24. הר"ן מסכת נדרים דף סא עמוד א

עד פני הפסח ר' מאיר אומר אסור עד שיגיע - דסבירא ליה לרבי מאיר דנהי דאיכא למימר דעד פני עד רגע אחד שלפני סוף יום האחרון של פסח קאמר לא אמרינן דלא מחית איניש נפשיה לספיקא דיום שני ושלישי ושאר ימי הפסח וכי קאמר עד פני הפסח לפני יום ראשון קאמר.

רבי יוסי אומר עד שיצא - דסבירא ליה דמחית איניש נפשיה לספיקא.

25. שערים מצויינים בהלכה

הנודר עד הפסח אסור עד שיגיע. כתבו התוס' דבלשון בני אדם עד ולא עד בכלל, לכך אינו אסור אלא עד שיגיע. פי' דוקא בנדרים דהולכין אחר לשון בני אדם, אבל בלשון חכמים מצינו עד ועד בכלל, עי' בגמ' ברכות (כו:) ובמסורת הש"ס (שם) ציין לכמה מקומות. והא דלא מחמירין בזה כדאיתא במס' חולין (נה.) דכל שיעורי חכמים להחמיר חוץ מכגריס של כתמים, כבר כתבו התוס' שם (מו. ד"ה עד) דזה דוקא במילתא דאיתא במשנה ובברייתא, ולא במימרא דגמרא. ועי' בשו"ת הרשב"א (ח"ד סי' קסא) דהקובע זמן לפרוע עד חודש פלוני, אין לו כל אותו חודש אלא לכשיגיע חייב לפרעו, דעד ולא עד בכלל, דיני ממונות ונדרים ענין אחד להם, כדמוכח בפרק קונם, ומשום דנדרים ודיני ממונות הכל הולך אחר לשון בני"א. ועי' בשו"ת הרדב"ז (ח"א סי' ערב) באם נשבע לפרוע בחודש מרחשון, צריך לקיים שבועתו קודם שיכנוס ר"ח, והביא ראיה מדברי הר"ן לקמן (ע"ב ד"ה מאן דאמר) בענין כתיבת השטרות בר"ח דאין כותבין על שם חודש העבר כלל, וא"צ לכתוב ביום ל', דבשטרות ובנדרים הולכין אחר לשון בני"א, ור"ח פלוני קרוי ליה. ועי"ש מה שכתבנו. וכ"כ בשו"ת הריב"ש (סי' רז) דכל עניני שטרות הם דומיא דנדרים, דהולכין בה אחר לשון בני"א. ועי' בגמ' לקמן (סג.) שמדמה שטרות לנדרים. וע"ע בשו"ע (חור"מ סי' עג ס"ט) ובש"ך (ס"ק לא).

26. שיטה מקובצת על נדרים דף ס/א

גמרא אמר רבי ירמיה. לאו לפרושי מתניתין אתא דאם כן אפילו ביום אחד נמי מותר כמו שישאל לחכם וקאמר לכשתחשך אסור עד שישאל עליו.

27. רא"ש (פירוש לש"ס) מסכת נדרים דף ס עמוד א

גמ' לכשתחשך צריך שאלה לחכם. רבי ירמיה לאו לפרש מתני' קא אתי דמתני' שריא ליה לכשתחשך בלא שאלה אלא סברא דנפשיה קאמר שהחמיר וגזר גזירה זו להצריכו שאלה לכשתחשך ורב יוסף מפרש טעם גזירתו שאם תתירו לכשתחשך בלא שאלה אתי לאחלופי בשנדר יום אחד להתירו לכשתחשך:

28. חתם סופר על נדרים דף ס/א

אמר רבי ירמיה לכשתחשך צריך התרה. אולי בכונן אמר עד שתחשך ולא קודם לזה, שהרי זה עם הארץ השואל על נדרו צריך להתחרט באמת ועוקרים נדרו מעיקרא ולשוא התענה ונצטער [וכמ"ש הר"ן לעיל כג ע"א בריש עמוד ע"ש], ולמה יעשו חז"ל ככה אבל משחשכה כבר עבר זמן נדרו ואין שום תועלת בהיתרו כיון שכבר עבר זמנו לגמרי ואין השאלה אלא להחמיר על עם הארץ משום גזרה. ואולי מש"ה אמר רבינא משמיה דרב יוסף עצמו דאתיא כרבי נתן דהנודר וכו' והמקיימו וכו', לתרץ הנ"ל לומר דלא איכפת לן לעקור נדרו מעיקרא כי היכי דלא לקיים נדרו ויהיה כהקריב בכמת חוץ, ואע"ג דבין כך כבר נצטער מן היין אין בכך כלום כיון דלא בתורת נדר היה שכבר נעקר מעיקרא:

29. ספר שלמי נדרים דף ס/א

גמ' קונם יין שאני טועם היום כו' א"ר ירמיה לכשתחשך צריך שאלה לחכם. הש"ך בסי' ר"כ ס"ק ג' כתב בשם הפרישה דא"צ פתח. מה שאין כן בנודר יום אחד. ובס' ידות נדרים כתב שהפרישה הוציא זה מדברי רש"י שכתב בד"ה גזרה היום אטו יום אחד כו' הלכך צריך שאלה לחכם וכיון דבעי שאלה לחכם חוקר כיצד נדר ולא יבוא לידי חלול נדר [ונ"ל שצ"ל חלוף נדר] וצריך ביאור ל"ל לרש"י טעם זה. הא כל דבעי שאלה לחכם לא שייך גזרה. דהא אף בנדר גמור מועיל שאלה לחכם. אלא ע"כ דכאן א"צ אלא שאלה לחכם ולא צריך פתח וחרטה א"כ שייך הגזרה דלמא אתי לאחלופי ביום א' דיהיה סובר ג"כ דלא בעי פתח או חרטה. ולכך פרש"י כיון דבעי שאלה לחכם. חכם חוקר כיצד נדר ולא יבוא לידי חלול או חלוף נדר. ולכאורה דינא שכ' הפרישה הוא דבר הלמד מעצמו בלי שום ראיה דאם נפרש דמ"ש צריך שאלה לחכם הוא ככל התרת נדרים בכ"מ בפתח או חרטה. א"כ מה לו להמתין בנדרו עד שתחשך. אם יש לו פתח או חרטה מעלי' יוכל להתיר נדרו אף באמצע היום. אם לא שנפרש דקמ"ל דאף אם עבר היום ולא נזכר שיש לו פתח. אין לו לשנות יין בלי התרת חכם ע"י פתח או חרטה. ומלבד זה יש לומר דקודם שתחשך אם רוצה להתיר נדרו צריך שאלה והיתר מדינא אפי' לת"ת. אבל לאחר שתחשך דמדינא א"צ שאלה רק משום גזרה דיום אחד יש לחלק בין ת"ת לע"ה וכמו שמצינו חילוק זה בין ת"ת לע"ה לעיל (דף יד) גבי הנודר בתורה עיי"ש. וע' בשיטה מקובצת שכ' דר' ירמיה לאו לפרושי מתניתין אתא דא"כ ביום אחד נמי יהיה מותר לכשישאל לחכם כו'. אמנם לפי דברי הפרישה הנ"ל הוכחה זו אינו. דביום אחד אם ירצה לשאול ולהתיר עצמו לכשתחשך צריך שאלה בפתח וחרטה משא"כ באומר היום דרק משום גזרה דיום אחד מצרכינן לו שאלה. א"צ פתח וחרטה. אלא משום חומרא מצרכינן ליה שלא יתיר עצמו בלא חכם והחכם יחקור אותו כיצד נדר כמ"ש למעלה:

30. חדושי הריטב"א מסכת נדרים דף ס עמוד א

ואמרינן עלה בגמ' א"ר ירמיה ולכשתחשך צריך שאלה לחכם מ"ט אמר רב יוסף גזירה משום יום אחד פ"י דאי שרית ליה בהיום לכשתחשך אתי לנהוגי היתירא נמי לנודר ביום א' דדיניה ודאי מעת לעת ורבינא פריש דהא גזירה דר' ירמיה אזלא כר' נתן דאמר כל הנודר כאילו בנה במה והמקיימו כאילו הקריב קרבן פ"י וכדי שיפרוש ולא יהא רגיל בנדרו מאריכין זמן נדרו כל מה שאפשר כדי לצערן ובין למר בין למר לא נאמרו דברים אלו אלא בעם הארץ ורבינו ז"ל לא כתבה משום דתנא דמתני' לא ס"ל מדקתני שאינו אסור אלא עד שתחשך אלמא לכשתחשך מותר ואין צריך שאלה ודר' ירמיה בר אבא כרבי נתן הוא דאזלא ולית הלכתא כוותיה ודעת רבינו אין נראה דתנא דמתני' קתני דינא ודר' ירמיה בעם הארץ ומשום חומרא ולא פליגי:

31. שו"ע יו"ד סימן רכ

(ג) היה עומד באמצע השבוע, או קודם לו, ואמר: קונם יין שאני טועם שבוע זה, אסור עד תשלום כל השבוע ויום השבת הבא אסור ג"כ. (ומותר אחר כך בלא שאלת חכם) (רבינו ירוחם נ"ד). ואם אמר: שבוע אחד, או שבוע, סתם, אסור מעת לעת:

32. טורי זהב על יו"ד סימן רכ

(ג) ומותר אח"כ וכו'. דחילוק שבין שבוע זה לשבוע סתם הוא הפרש גדול והכל יודעים ההפרש משא"כ בסעיף א' בין יום אחד להיום ואפילו התם אמר' בגמ' היום ביום אחד אתי למיחלף ויבא להתיר גם ביום אחד לכשתחשך אבל יום אחד בהיום לא אתי למיחלף לענין חשש שגם בהיום יבא להתיר בחצי יום ועל כן ברור בכל החילוקים שנמצאו בסימן זה לענין עד הפסח או עד שיהיה הפסח דשם אין צריכין שאלה ומו"ח

ז"ל כתב מסברא דנפשיה לקמן דצריך שאלה דלא ליטעי אינשי ולא משמע כן מהפוסקים שלא הזכירוהו כלל שם:

33. הר"ן מסכת נדרים דף ס עמוד ב

ומה שנהגו עכשיו - בתענית יחיד דלא הוי אלא מצפרא ועד פניא ואפי' הכי לכשתחשך שריא ליה בלא שאלה ולא גזרינן משום יום אחד היינו משום שהדבר ידוע שדינו של תענית כך הוא ואין איסורו כשאר נדרים שכבר קבעו לו חכמים זמן הילכך אפילו שרית ליה לכשתחשך לא אתי לאחלופי בנודר יום אחד שדיני תענית ונדרים חלוקין הן ולא אתי לאחלופי זה נ"ל ...

34. חדושי הרשב"א על מסכת נדרים דף ס/א

ועכשיו שהורגלו לקבל יום אחד בשבוע ואין מחייבין אותו להתענות יום תמים כ"ד שעות. נ"ל משום דבנדרים פיו ולבו שווין בעינן, וכיון שאין הכל מתכוונין עכשיו אלא משיעלה עמוד השחר ועד שתחשך הרי זה מותר...

35. דבר יעקב מסכת נדרים דף ס עמוד ב

א] ר"ן ד"ה ומה וכו' וראיתי לרשב"א וכו' והאי פירושא לא סגי לי דהא באומר היום שהצריכוהו לכשתחשך שאלה מי לא עסקינן דקאי בשעת הנדר קודם שעלה עמוד השחר שנאסר מתחילתו כתענית יחיד וכו' - הר"ן מקשה שבנדר אסרינן אף היכא שנדר קודם עלות השחר וא"כ גם בתענית יש לאסור. **הב"י** [יו"ד רי"ס רכ] מתרץ שלגבי נדר לא פלוג רבנן בין היכא שנדר באמצע היום להיכא שנדר קודם שעלה השחר, אבל תענית שמתחיל תמיד קודם שעלה השחר לא ראו צורך לגזור. הפורת יוסף מתרץ שתענית אינו חמור כמו נדר, [כדמצינו שאפשר לדחות התענית ולפרוע התענית בזמן אחר] ולכן בנדר גזרו ובתענית לא גזרו.

36. הר"ן מסכת נדרים דף ס עמוד ב

כמאן אזלא שמעתייה דרב ירמיה בר אבא כרבי נתן - כלומר דמאי דמצרכינן ליה שאלה לחכם באומר היום לאו משום גזירה בלחוד דסבירא לן דלא שכיה כולי האי לאחלופי דמשום גזירה בלחוד נחמיר ביה ומיהו כיון דכי נדר לאו שפיר עבד כדר' נתן נהי דאי לא הוה שייך למגזר כלל לא מחמרינן עליה לאצרכי שאלה דאי הכי בכלהו נדרים נמי כי מטי זמנייהו נימא הכי מיהו כל היכא דשייך למגזר כלל מחמרינן עליה וקנסינן ליה הילכך אם היה נדר מצוה כגון ללמוד ולקיים מצוה אינו צריך שאלה ומאי דמדמה רבי נתן נודר לבונה במה פירשתינו בפרק ארבעה נדרים (לעיל /נדרים/ כב) בסיעתא דשמיא.

37. ר"ן נדרים דף כב/א

הנודר כאילו בנה במה - בשעת איסור הבמות ונראה בעיני דלהכי מדמינן לה לבונה במה משום דסליק אדעתיה דנודר דמצוה קא עביד דרחמנא אסריה במילי דאיסורא ואיהו נמי אסר אנפשיה וקאמר דטעי דאדרבה לבונה במה דמי דנהי דרחמנא אזהריה לאקרובי קרבנות בפנים אזהריה דלא לויסוף עלה לבנות במה ולהקריב בחוץ ה"נ נהי דרחמנא אסר עליה דברים האסורים כי מוסיף איהו אמאי דאסר רחמנא פשע כענין שאמרנו בירושלמי בפרק פותחים לא דייך במה שאסרה תורה אלא שאתה אוסר עליך דברים אחרים ושייך ביה נמי האי לישנא משום דנודר מתפיס בקרבן וכיון שאין קרבנו רצוי נמצא כבונה במה ומקריב בחוץ: והמקיימו - כלומר שאינו נשאל עליו כאילו הקריב על אותה במה קרבן וחייב משום שחוטי חוץ:

38. מהר"ל חדושי אגדות על יבמות דף קט/א

הדבק בג' דברים וכו'... וזה כי מי [שנודר] כאלו היה פורש מן הכלל כאשר עשה לו תורה בעצמו בדבר שנדר, וזה שאמר שם טעמא משום דכל הנודר כאלו בנה במה כאלו הוא עושה מזבח לעצמו ופירש עצמו מן הציבור עד שיש לו מזבח מיוחד וזה [שאמר כאלו] בונה במה לעצמו, כי הנודר בדבר שהוא מותר מן

התורה הנה יש לו תורה בפני עצמו מה שאין לציבור ובה נחשב כאלו בנה במה לעצמו ופירש עצמו מן הציבור, ואמר שהמקיימו כאלו הקריב על הבמה, וזה שמקריב על הבמה עושה מעשה להקריב קרבן [על הבמה], וכן קיום הנדר עושה הפרשה על ידי מעשה, אבל הנודר שעדיין לא עשה [מעשה] לא נקרא כאלו הקריב על הבמה:

39. מהרש"א חדושי אגדות על יבמות דף קט"א

עיינן הדמיון בזה בר"ן פרק ד' נדרים ועי"ל דכמו בבונה במה גופה ליכא איסורא אלא שמביא לידי גוף איסור ההקרבה כן בנודר ליכא גוף האיסור אלא שמביא את המקיימו לידי איסור ובספר יפה מראה הקשה בזה דבשבועה אמרו היפך זה טוב לקיימה כדאמר בעובדא דריב"ל אי איתשיל אשבועתיה נהדר ואי לא לא נהדר ואיך יתכן שיתחלפו מן הקצה אל הקצה דבנדרים תיחשב השאלה לצדקה ובשבועות לעבירה ושמא י"ל משום נדר חל על דבר מצוה ועוד דרוב נדרים לאסור על נפשו חיי נפש כו' אבל שבועות לא עבידי אלא במשא ומתן או לקיים המצוה טוב שלא להתיר כו' עכ"ל והאריך ע"ש ועי"ל דשבועה מצינו בתורה לעשות כן כגון שבועת הפקדון ושבועת העדות וקבלת כל התורה ע"י שבועה היה והיינו טעמא דשבועה היא לאסור עצמו על הדבר משא"כ נדרים שהדבר נאסר עליו ולא מצינו בשום מקום בתורה לעשות כן. ואמר שיתרחק מג' דברים כו'.

40. ערוך לנר על יבמות דף קט"ב

במהרש"א ח"א הקשה בשם יפה מראה מ"ש בנדר מצוה לאתשולי' ומ"ש שבועה דאיסור הוא כדמוכח גבי מעשה דריב"ל בכתובות (ע"ו ע"ב) וטרח לחלק בין נדר לשבועה, ולפענ"ד י"ל דבאמת אין חלוק ביניהם ובהא דריב"ל טעם אחר הי' דאף דאסור לישבע ולנודר מכ"מ לקיים את המצוה נשבעין ונודרין כדאמרינן בנדרים (דף ח') מניין שנשבעין לקיים את המצוה שנאמר נשבעתי ואקיימה וכו' וכן לענין נדרים מצוה לנודר משום לקיים המצוה כדאמרינן נדרים סייג לפרישות וכמו שכתב הרמב"ם (סוף ה' נדרים) ונדר ושבועה כזה ודאי אין מצוה לשאול עליו, והנה הך שבועה דריב"ל לקיים את המצוה הי' כיון שהי' מציל את עצמו מן המיתה ע"י שבועתו ואיכא מצוה משום ונשמרתם מאוד לנפשותיכם וכש"כ שהי' אצלו גם סכינא דמלאך המות שעי"ז הי' מציל כל העולם מן המות איכא מצוה וחי אחיך עמך ולא תעמוד על דם ריעך ולכן אם מעולם נשאל על שבועה שנשבע לקיים את המצוה דודאי בדרך אחר אין רגילים הצדיקים לשבע גם זה הי' צריך להתיר אבל אחרי שאין נמצא לו שהתיר לעולם על שבועת מצוה בזה נצול מיד מ"ה וחי לעולם:

41. ספר ים של שלמה - יבמות פרק יג אות טז

ובהפרת נדרים, כר' נתן, דתניא ר' נתן אומר, הנודר כאלו בונה במה, בשעת איסור במות, והמקיימן, כאלו הקריב עליה קרבן בשעת איסור, לפי שמרגיל עצמו בכך, ומ"מ, מי שרוצה לנהוג במדות חסידות, כריב"ל, שלא שאל על נדרו מעולם, הרי זה צדיק גמור, ואפילו מי ששואל לפעמים על נדרו להתירו, מכל מקום, אם רואה שיש יראת השם ומגדר מלתא בנדרו, לא ישאל על נדרו, וכ"ש נדר בעת צרה...

42. רש"ש על נדרים דף ס"ב

שם כי איצטריכא לחדש חסר כו'. פי' הר"ן והרא"ש דחוק דמאי פסקא דאטו לא משכחת לה תרי חסירי בהדדי דהתנן בפ"ב דערכיין אין פוחתין מד' חדשים המעוברין. הא ד' עבדינן והווי להו ח' חסרים וע"כ יהיו ב' חסרים בהדדי זאח"ז. אבל מדברי הרמב"ם בחבורו משמע שמפרש דהחדש שנדר בו הווי חסר ומ"ד כיון דלא ידע בשעת נדרו שיהא חסר דעתו היה שיהא אסור גם ביום למ"ד. עי' לקמן (סג) הא דלא ידע וכמש"כ שם בס"ד. ונראה דלזה כיון גם הרע"ב ע"ש ודלא כהתוי"ט:

43. עיינן בשערים מצויינים בהלכה - לעיל

44. מגן אברהם על או"ח סימן נה

(י) ושנת י"ג אינה מעוברת. ... ומי שנולד ביום א' דר"ח כסליו וכשנעשה בר מצוה חשון חסר ור"ח כסליו אינו אלא יום אחד צ"ע אם נעשה ב"מ כ"ט לחשון דהא משמע בנדרים דף ס' דבאמת יום ראשון של ר"ח הוא יום ל' לחדש העבר אלא שבלשון בני אדם קוראין אותו ר"ח וכן בא"ע סי' קכ"ו ס"ו יש דעות שונות ומ"מ נ"ל דלא נעשה ב"מ עד ר"ח דהא עדיין לא מלאה לו שנה (") עד שיעברו כ"ט יום מחשון דבעינן י"ג שנים שלימים כנ"ל ועמ"ש סי' תקס"ח ס"ו: